

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. ректора

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат технічних наук, доцент



Ігор МАГДАЛІНА

20. 05. 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Журка Данііла Олександровича за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
30 листопада 2022 року (протокол № 3)

ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України від 20 травня 2026 року

Головуючий – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С.

Секретар – доктор філософії в галузі права, доцент Корогод С.В.

Присутні:

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С., доктор юридичних наук, професор Шаблистий В.В., доктор юридичних наук, старший дослідник Почтовий М.М., доктор юридичних наук, професор Гритенко О.А., доктор юридичних наук, доцент Обшалов С.В., доктор юридичних наук, професор Опацький Р.М., доктор юридичних наук, професор Плетенець В.М., доктор юридичних наук, доцент Сидорова Е.О., кандидат юридичних наук, доцент Бабанін С.В., кандидат юридичних наук, доцент Хашев В.Г., кандидат юридичних наук, доцент Христова Ю.В., кандидат юридичних наук, доцент Шевченко С.І., доктор філософії в галузі права, доцент Корогод С.В., кандидат юридичних наук Марієнко А.О., доктор філософії в галузі права Каторкін Р.А.

З присутніх – 8 докторів наук, 7 кандидатів наук (докторів філософії) – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Журка Данііла Олександровича за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача ступеня доктора філософії Журка Данііла Олександровича за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У своїй доповіді дисертант визначив мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, розкрив структуру роботи та основні її положення, показав їхню новизну, теоретичне та практичне значення, а також обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Доповідач зазначив, що підвищений ступінь суспільної небезпечності умисного тяжкого тілесного ушкодження з обтяжуючими обставинами полягає у спричиненні непоправної, часто незворотної шкоди найціннішому благу людини – її здоров'ю, а в багатьох випадках у створенні безпосередньої загрози або спричиненні смерті людини. Такі злочини нерідко вчиняються особливо небезпечними способами, що суттєво підвищує їх суспільну небезпеку та відрізняє від інших форм насильницьких посягань на здоров'я людини.

Умисні посягання на життя та здоров'я існують з моменту появи людства, а тому проблемні питання встановлення відповідальності за їх вчинення, кваліфікації та відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень були і залишаються предметом дослідження вчених-правників. При цьому науковцями аналізувались як окремі прояви кримінальної протиправної поведінки (діяння однієї особи чи групи осіб), так і злочинність проти здоров'я особи у цілому як стійке соціальне явище, що являє собою систему деструктивної поведінки. Обтяжуючі обставини суттєво підвищують ступінь суспільної небезпеки умисного тяжкого тілесного ушкодження і вимагають особливо ретельного юридичного оцінювання.

Умисне тяжке тілесне ушкодження є одним з поширених кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Проте, не дивлячись на достатню слідчу та судову практику застосування норми, передбаченої ч. 2 ст. 121 КК України, і на даний час існують недоліки її застосування, що пояснюються передусім тим, що положення цієї норми містять чимало оціночних понять, є описовими та досить широкими за змістом, можуть видозмінюватись протягом часу.

Тому дослідження питання кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого, на фоні латентності окремих із зазначених обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин та в

умовах воєнного стану в нашій державі є актуальним, має значення для науки кримінального права та практичної діяльності правоохоронних та судових органів.

Обрана тема пов'язана з виконанням положень низки наукових і нормативно-стратегічних документів, зокрема пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021, тематики наукових досліджень Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, а також науково-дослідних тем Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Метою роботи є комплексне дослідження питань кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 121 КК України, та внесення на його основі пропозицій щодо удосконалення закону про кримінальну відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено такі основні завдання: розглянутий генезис кримінально-правових норм щодо відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин; проаналізоване кримінальне законодавство зарубіжних країн щодо кримінально-правової заборони умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; визначений об'єкт умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; охарактеризована об'єктивна сторона умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; визначені ознаки суб'єкта умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; досліджено суб'єктивну сторону умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; надано кримінально-правову характеристику обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин; проаналізовано критерії встановлення покарання за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин; розроблені пропозиції щодо удосконалення конструкції ст. 121 КК України та практики її застосування.

Методологічну основу дисертації становить сукупність філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання. Зокрема, застосовувалися діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, формально-догматичного аналізу, статистичний та соціологічний методи, метод правового моделювання, які забезпечили всебічність дослідження та обґрунтованість отриманих результатів.

Емпіричну базу дослідження склали: статистичні дані МВС України, Національної поліції України, Генеральної Прокуратури України за 2020-2025 рр., результати анкетування 124 працівників правоохоронних органів з питань

предмета дослідження, дані вибіркового вивчення матеріалів 157 кримінальних проваджень за ст. 121 КК України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексно розкрито зміст і структуру адміністративно-правових засад реагування на виклики та загрози національній безпеці України. Зокрема, вперше: виділені етапи криміналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин: I етап – відсутність у кримінальному законодавстві, чинному на території України, окремої кримінально-правової норми за умисне тяжке тілесне ушкодження (до 1903 р.); II етап – криміналізація умисного тяжкого тілесного ушкодження з виділенням обтяжуючих це діяння обставин у різних кримінально-правових нормах (1903-1922 р.); III етап – криміналізація умисного тяжкого тілесного ушкодження з обтяжуючими обставинами у одній кримінально-правовій нормі (1922 р. – теперішній час); запропоновано включити до обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин його спричинення з мотивів соціальної нетерпимості; запропоновано розробка та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

В роботі удосконалено обґрунтування доцільності закріплення у відповідній кримінально-правовій нормі такого виду тяжкого тілесного ушкодження як втрата людиною репродуктивної функції замість каліцтва статевих органів; аргументацію щодо недоцільності розмежування непоправного знівечення обличчя та інших частин тіла людини при визначенні видів тяжкого тілесного ушкодження, оскільки обличчя є частиною тіла людини.

Також в дисертації дістали подальшого розвитку уніфікація термінології у сфері охорони життя та здоров'я особи і використання у кримінальному законодавстві єдиного терміну, який характеризує особливі фізичні, психологічні чи моральні страждання – особлива жорстокість; пропозиція виділення у ст. 121 КК України не тільки обтяжуючих, а й особливо обтяжуючих обставин, зокрема, таких як вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження зі складною формою співучасті.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній діяльності; у правотворчості; у правозастосовній діяльності; в освітньому процесі.

Основні положення та висновки дисертації були апробовані на низці науково-практичних конференцій. Результати дослідження відображено у п'яти наукових публікаціях, з яких три опубліковано у фахових наукових виданнях України, а дві – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Такими є основні положення дисертації, які відображають теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого наукового завдання, що полягає у формуванні на основі аналізу чинного законодавства, практики його застосування, а також наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених, науково обґрунтованих підходів до вдосконалення кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин.

Після доповіді Журка Д.О. відбулася дискусія, під час якої здобувач відповів на запитання присутніх щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, здобутих за підсумками виконаної наукової роботи, а саме:

Запитання Шевченка С.І.: Чим обумовлена Ваша пропозиція включити до обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин його спричинення з мотивів соціальної нетерпимості?

Відповідь: Дякую за запитання. На сучасному етапі розвитку суспільства проблема соціальної нерівності, а також проблема соціальної ворожнечі знову вийшла на перший план. Наявність крайніх проявів соціальної нерівності сприяє виникненню мотивів вчинення насильницьких кримінальних правопорушень з мотивів соціальної нерівності (як щодо заможних, так і щодо збіднілих верств населення). Так, наприклад, такі мотиви є основою негативного ставлення до такої верстви населення як безхатьки. Кількість їх значно зросла останнім часом. З такими особами ми щодня зіштовхуємося у транспорті, парках, поруч із будинками. У деяких таке сусідство викликає роздратування, прагнення позбутися присутності поруч із собою безхатьків будь-яким способом, зокрема, й шляхом здійснення посягання на здоров'я особи. Непоодинокими є напади на безхатьків з боку неповнолітніх учнів старших класів шкіл. Таким чином, мотив соціальної ненависті – це самостійний мотив кримінального правопорушення, що існує поряд з мотивами національної, расової, релігійної нетерпимості. Тому, на наш погляд, доцільним є закріплення його як окремої обставини, що обтяжує спричинення умисного тяжкого тілесного ушкодження.

Запитання Плетенця В.М.: Яка доцільність розробки та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи?

Відповідь: Дякую за запитання. Чинний КК України у схожих за об'єктивними та суб'єктивними ознаками складах кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи містить різний перелік обтяжуючих обставин. Так, у ч. 2 ст. 115 КК України їх чотирнадцять, у ч. 2 ст. 121 – шість, у ч. 2 ст. 122 – три. При цьому одні з них є однаковими для всіх цих кримінальних правопорушень (наприклад, мотиви расової, національної чи релігійної нетерпимості), інші є тотожними (наприклад, вчинення з особливою жорстокістю у ч. 2 ст. 115 КК України та вчинення способом, що має характер особливого мучення – у ч. 2 ст. 121 КК України). Вбачається, що уніфікована система обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, тобто однакових для всіх цих складів кримінальних правопорушень, сприятиме як реалізації принципів кримінального права, зокрема, принципів справедливості, рівності всіх перед законом, так і більшій структурованості закону про кримінальну відповідальність.

Запитання Хашева В.Г.: Чим обумовлена доцільність закріплення у відповідній кримінально-правовій нормі такого виду тяжкого тілесного ушкодження як втрата людиною репродуктивної функції замість каліцтва статевих органів?

Відповідь: Дякую за запитання. Визначення вказаного виду тяжкого тілесного ушкодження (каліцтво статевих органів), на наш погляд, доцільно сформулювати у більш загальній формі. Підпункт «д» пункту 2.1.4 Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджених наказом МОЗ України від 17.01.1995 № 6, втрату репродуктивної здатності визначає як втрату здатності до злягання чи втрату здатності до запліднення, зачаття та дітородіння (розродження). Таке визначення є ширшим і включає у себе каліцтво статевих органів. Тому, на мій погляд, будь-який вид втрати людиною репродуктивної функції становить високий рівень суспільної небезпечності і повинен визнаватись тяжким тілесним ушкодженням.

Запитання Марієнка А.О.: Які підходи до пеналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження Ви пропонуєте?

Відповідь: Дякую за запитання. З урахуванням судової практики призначення покарання за умисне тяжке тілесне ушкодження з обтяжуючими обставинами, пропонуємо у ст. 121 КК України передбачити частини другу та третю, які б містили обтяжуючі та особливо обтяжуючі обставини відповідно. У відносно визначених санкціях передбачити такі види та розміри покарання у виді позбавлення волі: частина перша ст. 121 – позбавлення волі на строк від чотирьох до шести років, частина друга ст. 121 – позбавлення волі на строк від шести до восьми років, частина третя ст. 121 – позбавлення волі на строк від восьми до десяти років. За такої побудови верхні та нижні межі санкцій різних частин ст. 121 КК України не будуть охоплюватись одна одною на відміну від чинної редакції ст. 121 КК України, де верхня межа частини першої становить вісім років позбавлення волі, а нижня межа частини другої – сім років позбавлення волі.

Запитання Березняка В.С.: Які підходи до криміналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження Ви пропонуєте?

Відповідь: Дякую за запитання. Одним з таких підходів є розробка та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Серед цих обставин доцільно виділити обтяжуючі та особливо обтяжуючі, тобто ст. 121 КК України, на мою думку, повинна мати три частини. До обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження доцільно віднести, серед інших, його вчинення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, а до особливо обтяжуючих – вчинення організованою групою, злочинною організацією. До обтяжуючих обставин також доцільно віднести вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження з мотивів расової, національної, релігійної або соціальної нетерпимості, а до особливо обтяжуючих – вчинення способом, що має характер особливої жорстокості, з метою залякування потерпілого або інших осіб, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення погроз, вчинення на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого.

Після відповідей на запитання було надано слово для оприлюднення висновку науковому керівнику – **Бабаніну Сергію Володимировичу**, доценту кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, кандидату юридичних

наук, доценту, який підкреслив, що здобувач обрав досить складну, дискусійну і водночас актуальну й важливу тему для свого наукового дослідження.

Зазначено, що дисертаційна робота Журка Д.О. є результатом копіткої науково-дослідної теоретичної діяльності. Конституція України визнає життя і здоров'я людини найвищими соціальними цінностями (ст. 3). Саме тому держава покладає на себе обов'язок забезпечувати найвищий рівень їх захисту. Одним із фундаментальних і невід'ємних прав людини є право на життя та здоров'я, яке має абсолютний характер. Підвищений ступінь суспільної небезпечності умисного тяжкого тілесного ушкодження з обтяжуючими обставинами полягає у спричиненні непоправної, часто незворотної шкоди найціннішому благу людини – її здоров'ю, а в багатьох випадках у створенні безпосередньої загрози або спричиненні смерті людини. Такі злочини нерідко вчиняються особливо небезпечними способами, що суттєво підвищує їх суспільну небезпеку та відрізняє від інших форм насильницьких посягань на здоров'я людини.

Необхідність наукового осмислення особливостей кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин зумовлена, зокрема, тим, що обтяжуючі обставини суттєво підвищують ступінь суспільної небезпеки умисного тяжкого тілесного ушкодження і вимагають особливо ретельного юридичного оцінювання.

Умисне тяжке тілесне ушкодження є одним з поширених кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Проте, не дивлячись на достатню слідчу та судову практику застосування норми, передбаченої ч. 2 ст. 121 КК України, і на даний час існують недоліки її застосування, що пояснюються передусім тим, що положення цієї норми містять чимало оціночних понять, є описовими та досить широкими за змістом, можуть видозмінюватись протягом часу.

Дослідження питання кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого, на фоні латентності окремих із зазначених обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин та в умовах воєнного стану в нашій державі є актуальним, має значення для науки кримінального права та практичної діяльності правоохоронних та судових органів.

Мета і задачі дисертаційного дослідження сформульовані досить коректно, а цілісність дослідження забезпечується належним структуруванням матеріалу дисертації, яке є досить логічним і таким, що відповідає меті та задачам дисертаційного дослідження.

Належний рівень достовірності та обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження Журка Д.О. забезпечується використанням всього спектру наукових підходів та методів пізнання складних юридичних явищ, зокрема, таких як діалектичний підхід, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, статистичний та соціологічний методи, метод правового моделювання та інші методи пізнання.

Емпіричну базу дослідження склали: статистичні данні МВС України, Національної поліції України, Генеральної Прокуратури України за 2020-2025

рр., результати анкетування 124 працівників правоохоронних органів з питань предмета дослідження, дані вибіркового вивчення матеріалів 157 кримінальних проваджень за ст. 121 КК України.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у формуванні цілісного наукового підходу до розуміння особливостей кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин, визначенні їх сутності, ознак, системи, особливостей кваліфікації та призначення покарання, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення кримінального законодавства та практики його застосування у відповідній сфері.

Результатам дисертаційного дослідження Журка Д.О. притаманний належний рівень наукової новизни. При цьому дисертантом певні положення сформульовані вперше, а низка вже відомих отримала свій подальший розвиток та удосконалення.

Оцінюючи формальні якості дисертації, можна стверджувати, що вона виконана в основному з дотриманням наукового стилю, авторські позиції викладені досить чітко і переважно належним чином аргументовані. Результати дисертаційного дослідження належним чином висвітлені у достатній кількості наукових статей, а також пройшли апробацію на наукових конференціях та інших заходах.

Логічно поєднаним та цілісним є зміст роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, одинадцяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Наукова новизна і практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень, у якому розглянуто питання кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин.

Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для напрацювання дієвих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на розв'язання проблем кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 3 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

До того ж слід відмітити наполегливу працю здобувача в процесі підготовки дисертації, попри те, що вона здійснювалась паралельно з трудовою діяльністю; його досить високий рівень правової підготовки; володіння правовою термінологією.

Таким чином, дисертаційне дослідження Журка Д.О. за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» є завершеною науковою працею, містить наукову новизну, низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі кримінального права, що в сукупності сприяють розв'язанню конкретних наукових задач, які мають істотне значення як для науки, так і правозастосовної практики, виконана

на належному рівні, відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього слово було надано **рецензентам** наукової праці:

Доктор юридичних наук, професор Гритенко О.А. відзначила високий рівень наукового дослідження Журка Д.О. Тема наукової роботи Журка Данііла Олександровича є безумовно актуальною та своєчасною, оскільки умисне тяжке тілесне ушкодження є одним з поширених кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Тому дослідження питання кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин на фоні латентності окремих з цих обставин та в умовах воєнного стану в нашій державі є актуальним, має значення для науки кримінального права та практичної діяльності правоохоронних та судових органів.

Рецензент Гритенко О.А. зазначила, що дисертаційне дослідження будується на системному підході до предмета дослідження, характеризується належним рівнем наукових узагальнень, що надає можливість розглянути тему в повному обсязі, запропонувати необхідний понятійний апарат, сформулювати відповідні науково-практичні рекомендації.

У дисертаційному дослідженні чітко та послідовно сформульовані мета та завдання дисертаційного дослідження. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені у відповідності з вимогами МОН України та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблематику, розкрити основний зміст теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна відповідають рівню такого дослідження. Попри значну кількість наукових досліджень у сфері кримінально-правової охорони життя та здоров'я особи, проблематика кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин й надалі залишається недостатньо розробленою. На сьогоднішній день відсутні єдині підходи щодо визначення критеріїв криміналізації та пеналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин. Водночас наука кримінального права має належний методологічний та інструментальний потенціал для формування сучасної моделі кримінально-правового захисту особи від тяжкої шкоди здоров'ю, яка буде не лише виконувати охоронну функцію, а й бути дієвим засобом запобігання кримінальним правопорушенням проти здоров'я особи. Саме тому тема дисертаційного дослідження обрана вдало з огляду на її актуальність, теоретичну значущість і практичну цінність для сучасної науки кримінального права.

На виконання завдань дослідження в межах дисертації було: розглянуто генезис кримінально-правових норм щодо відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин; проаналізоване кримінальне законодавство зарубіжних країн щодо кримінально-правової заборони умисного

тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; визначений об'єкт умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; охарактеризована об'єктивна сторона умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; визначені ознаки суб'єкта умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; досліджено суб'єктивну сторону умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; надано кримінально-правову характеристику обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин; проаналізовано критерії встановлення покарання за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин; розроблені пропозиції щодо удосконалення конструкції ст. 121 КК України та практики її застосування.

Загальне позитивне враження від наданого дослідження підкріплюється отриманими результатами, які характеризують його наукову новизну. Зокрема, здобувачем запропоновано розробку та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в трьох наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно з урахуванням останніх досягнень у галузі теорії кримінального права. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень дисертанта. Для аргументації власних положень і висновків дослідник використовував напрацювання інших дослідників, належні посилання на які містяться в роботі.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження питань кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Журка Д.О., необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. У роботі автором обґрунтована доцільність розробки та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи та наводиться перелік таких обтяжуючих обставин. Проте не висвітлюється бачення автора щодо особливостей законодавчого закріплення цих обставин у КК України.

2. У підрозділі 1.1 дисертації автором аналізуються окремі положення проекту Кримінального кодексу України, розробленого робочою групою з питань розвитку кримінального права, відповідно п. 9 положення про Комісію з

питань правової реформи, затвердженого указом Президента України від 07.08.2019 № 584/2019. Зокрема, вказуються кримінальні правопорушення, що спричиняють загибель або тяжке ушкодження плоду людини, відповідальність за які не передбачена чинним КК України. Однак автором не наводиться власне бачення доцільності криміналізації зазначених діянь.

3. У підрозділі 2.2 дисертації досліджений досвід встановлення кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин багатьох зарубіжних країн. Разом з тим автор не аргументує критерії, якими він керувався під час вибору країн, кримінальне законодавство яких використовував для проведення порівняльно-правового аналізу із кримінальним законодавством України.

4. Доцільною вбачається систематизація емпіричної бази дослідження, оскільки її складові наведено переважно описово, без достатньо чіткого розмежування за значенням і роллю у підтвердженні авторських висновків.

Висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і викликані скоріше наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового аналізу.

На підставі викладеного слід резюмувати, що дисертація Журка Д.О. є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке полягає у формуванні цілісного наукового підходу до розуміння підстав та реалізації кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин, визначенні критеріїв криміналізації та пеналізації цього діяння, практики застосування ст. 121 КК України, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення кримінального законодавства у відповідній сфері. Робота відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 та вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Журко Данііл Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Шевченко С.І. відзначив достатній фаховий рівень дисертаційного дослідження Журка Д.О., виконаного на актуальну тему. Шевченко С.І. зазначив, що здоров'я людини в Україні на конституційному рівні визнається найвищою соціальною цінністю. Для його захисту держава використовує різноманітні засоби. До таких засобів належать і кримінально-правові норми, які передбачають відповідальність за суспільно небезпечні посягання на здоров'я людини, найбільш небезпечним з яких є умисне тяжке тілесне ушкодження. Відповідальність за його спричинення передбачена як загальною нормою – ст. 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження» КК України, так і спеціальними кримінально-правовими нормами, призначенням яких є охорона здоров'я певних осіб (спеціальних потерпілих). При цьому підходи до криміналізації та пеналізації умисного тяжкого тілесного

ушкодження у КК України не мають на сьогоднішній день уніфікованого характеру, що не сприяє реалізації базових принципів кримінального права.

Шевченко С.І. зазначив, що положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані. При дослідженні застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

Заслуговують уваги сформульовані у результаті проведеного дослідження нові положення, запропоновані особисто дисертантом, та питання, що дістали подальшого розвитку.

Значення результатів дослідження полягає у тому, що запропоновані теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у науковій та практичній діяльності; правозастосовній практиці; освітньому процесі. Обґрунтованість отриманих дисертантом результатів підтверджується їх апробацією у виступах на науково-практичних конференціях.

Загальнотеоретична конструкція поданого матеріалу сформульована з урахуванням сучасних вимог, нових ідей і тенденцій. Журко Д.О. досягає вирішення поставлених в дисертації завдань за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Можна впевнено стверджувати, що дисертантом правильно окреслені об'єкт і предмет дослідження, що дало змогу досягти значних теоретичних і практичних результатів, які мають важливе значення для подолання проблем, пов'язаних із формуванням цілісного наукового підходу до розуміння підстав та реалізації кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин, визначенні критеріїв криміналізації та пеналізації цього діяння, практики застосування ст. 121 КК України, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення кримінального законодавства у відповідній сфері.

Загалом рукопис дисертації Журка Д.О. є завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і логіки викладення, а також свідчить про значний особистий внесок в розвиток юридичної науки.

Структура дисертації є логічно довершеною, мова та стиль викладення матеріалу є науковими. Автор в повній мірі розкрив зміст основних положень дисертації, що визначені межами предмету дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертації вперше виділені етапи криміналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин; запропоновано включити до обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин його спричинення з мотивів соціальної нетерпимості; запропоновані розробка та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

Загальне позитивне враження від дисертації Журка Д.О. акцентується її змістом, об'єктом, предметом, методами дослідження, а також положеннями і висновками, які характеризують її наукову новизну.

Оцінюючи науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувача, слід відмітити, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим у роботі завданням.

Достовірність і наукова новизна одержаних при ознайомленні з дисертацією здобувача, а також з публікаціями за темою дослідження результатів не викликає сумніву. Кожний розділ дисертації завершується достатньо узагальненими висновками, що розкривають основні наукові досягнення, які, на думку автора, потребують уваги.

Заслуговує на підтримку аргументоване положення щодо доцільності розробки та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

Достатній рівень наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що в концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих здобувачем наукових положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечений застосуванням комплексу наукових методів, які відповідають об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; здійсненням публікації наукових статей у 3 фахових виданнях та апробації основних ідей дослідження на 2 науково-практичних заходах.

Водночас при викладенні матеріалів дисертації виявлено окремі лексичні, граматичні, орфографічні помилки, логічні неточності викладення матеріалу в деяких підрозділах та висновках до розділів, які не мають принципового характеру, можуть бути легко усунуті та не впливають на зміст дисертації.

У цілому, при визнанні належного науково-теоретичного рівня роботи Журка Д.О. та її практичної значущості, слід зауважити, що це не виключає наявності критичних зауважень щодо окремих висновків та пропозицій автора, а саме:

1. У роботі автором пропонується включити до обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин його спричинення з мотивів соціальної нетерпимості, оскільки цей мотив є відмінним від передбаченого у ч. 2 ст. 121 КК України мотиву расової, національної або релігійної нетерпимості. Разом з тим у реальності існують й інші види нетерпимості через які можуть спричинятись тілесні ушкодження, наприклад, фізичні вади людини. Бажано почути думку автора щодо доцільності криміналізації як обтяжуючої обставини будь-яких проявів нетерпимості щодо людини.

2. Здобувачем обґрунтовується недоцільність розмежування непоправного знівечення обличчя та інших частин тіла людини при визначенні видів тяжкого тілесного ушкодження, оскільки обличчя є частиною тіла людини, і пропонується тяжким тілесним ушкодженням визнавати непоправне знівечення будь-якої частини тіла. Проте на сьогоднішній день віднесення знівечення обличчя до тяжкого тілесного ушкодження визначає не судово-медичний експерт, а суд, виходячи з естетичних міркувань. У роботі не наведено бачення автора щодо порядку віднесення до тяжких тілесних ушкоджень непоправного знівечення інших, крім обличчя, частин тіла людини.

3. У пропонованій автором власній редакції ст. 121 КК України санкції є безальтернативними і передбачають лише один вид покарання – позбавлення волі на певний строк. Журком Д.О. не наведено достатньо аргументів щодо такого підходу до пеналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження.

Незважаючи на наведені зауваження, ознайомлення з дисертацією Журка Д.О. дає підстави для її позитивної оцінки, а зауваження не знижують наукової цінності дослідження, мотивують та спрямовують подальшу наукову розробку обраного здобувачем напрямку наукового пошуку та мають потенціал для використання в освітньому процесі, нормотворчій діяльності та практичній роботі.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Журка Д.О. на тему «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація Журка Д.О. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі кримінального права, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40 та постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже робота може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Опацький Р.М., який відзначив актуальність теми дисертаційного дослідження, правильно обрані методи дослідження, з урахуванням поставленої мети, а також об'єкта та предмета дослідження. Опацький Р.М. наголосив, що робота має наукову новизну, адже автором запропоновані пропозиції до кримінального законодавства у сфері охорони життя та здоров'я особи, а також окреслені напрямки удосконалення практики застосування частини другої ст. 121 КК України. Окремо можна було звернути увагу в процесі дослідження на можливість визнання обтяжуючою обставиною вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження в умовах воєнного стану. Загалом дисертація Журка Д.О. на тему «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» є завершеною науковою працею, відповідає всім вимогам, які висуваються до такого виду робіт та може бути рекомендована до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою для захисту.

Доктор юридичних наук, професор Плетенець В.М. відзначив, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Разом з тим доцільним було б ширше використовувати емпіричну базу, зокрема, статистичні дані для підтвердження висновків дослідження.

Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи.

Дисертаційне дослідження Журка Д.О. виконане відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України. Автор дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез доповідей на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Здобувач акцентував увагу на окремих положеннях роботи, що заслуговують на увагу, є цікавими та ґрунтовними. Актуальність, завдання, наукова новизна та висновки в цілому відповідають вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. Тому дисертаційна робота Журка Д.О. за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» підготовлена на достатньому науковому та методологічному рівні і в цілому заслуговує позитивної оцінки, отже може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор філософії в галузі права Каторкін Р.А. відзначив високий теоретичний рівень дисертації Журка Д.О. Дисертаційне дослідження характеризується самостійністю і цілісністю, високим науковим рівнем, теоретичним та практичним значенням. Актуальність обраної дисертантом теми дослідження не викликає сумнівів, відповідає потребам науки кримінального права. Зміст роботи, перелік наукових публікацій доводять наукову зрілість, володіння здобувачем методикою дослідницької роботи, уміння узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формулювати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку. Разом з тим доцільним було б ширше використовувати зарубіжний досвід встановлення кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження для підтвердження результатів дослідження.

Робота відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які встановлені для робіт такого виду. Дисертант виконав завдання, поставлені на початку дослідження. Отже, дисертація Журка Д.О. на тему «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» є завершеною самостійною науковою працею та може бути рекомендована до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С. вказав на актуальність теми, високий рівень роботи і зазначив, що зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі задачі і повністю розкрити тему дослідження. Дисертаційне дослідження Журка Д.О. за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» підготовлене на достатньому науковому та методологічному рівні і може бути рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Журка Данііла Олександровича за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Життя і здоров'я людини є конституційно закріпленими найвищими соціальними цінностями в Україні (ст. 3 Конституції України). Саме тому держава покладає на себе обов'язок забезпечувати найвищий рівень їх захисту. Одним із фундаментальних і невід'ємних прав людини є право на життя та здоров'я, яке має абсолютний характер. При цьому протиправне позбавлення життя людини суперечить самій сутності конституційного ладу та гуманістичним засадам українського суспільства.

Підвищений ступінь суспільної небезпечності умисного тяжкого тілесного ушкодження з обтяжуючими обставинами полягає у спричиненні непоправної, часто незворотної шкоди найціннішому благу людини – її здоров'ю, а в багатьох випадках у створенні безпосередньої загрози або спричиненні смерті людини. Такі злочини нерідко вчиняються особливо небезпечними способами, що суттєво підвищує їх суспільну небезпеку та відрізняє від інших форм насильницьких посягань на здоров'я людини.

Умисні посягання на життя та здоров'я існують з моменту появи людства, а тому проблемні питання встановлення відповідальності за їх вчинення, кваліфікації та відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень були і залишаються предметом дослідження вчених-правників. При цьому науковцями аналізувались як окремі прояви кримінальної протиправної поведінки (діяння однієї особи чи групи осіб), так і злочинність проти здоров'я особи у цілому як стійке соціальне явище, що являє собою систему деструктивної поведінки. Обтяжуючі обставини суттєво підвищують ступінь суспільної небезпеки умисного тяжкого тілесного ушкодження і вимагають особливо ретельного юридичного оцінювання.

Кримінально-правовий захист здоров'я людини не залежить від будь-яких особистих характеристик потерпілого – його віку, статі, стану здоров'я, соціального чи будь-якого іншого становища, матеріального добробуту чи попередньої поведінки. Закон про кримінальну відповідальність однаково захищає життя і здоров'я як законослухняного, сумлінного громадянина, так і особи, яка раніше вчиняла кримінальні правопорушення або має негативну соціальну характеристику.

Такий універсальний підхід впливає з конституційного принципу рівності всіх людей перед законом і судом та підтверджує гуманістичну спрямованість сучасного кримінального права України.

Умисне тяжке тілесне ушкодження є одним з поширених кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Проте, не дивлячись на достатню слідчу та судову практику застосування норми, передбаченої ч. 2 ст. 121 КК України, і на даний час існують недоліки її застосування, що пояснюються передусім тим,

що положення цієї норми містять чимало оціночних понять, є описовими та досить широкими за змістом, можуть видозмінюватись протягом часу.

Тому дослідження питання кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого, на фоні латентності окремих із зазначених обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин та в умовах воєнного стану в нашій державі є актуальним, має значення для науки кримінального права та практичної діяльності правоохоронних та судових органів.

Проблеми кримінальної відповідальності за посягання на життя та здоров'я особи досліджувались багатьма вченими, зокрема, у працях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених А.В. Байлова, О.М. Бандурки, В.І. Борисова, В.В. Голіни, Н.О. Гуторової, І.М. Даньшина, О.М. Джужи, О.О. Дудорова, А.П. Закалюка, К.В. Катеринчук, В.Ю. Коломійця, М.Й. Коржанського, О.В. Лахової, О.М. Литвинова, П.С. Матишевського, М.І. Мельника, Л.А. Наконечної, О.В. Сибалія, Н.В. Уварової, О.М. Храмцова, В.В. Шаблистою, Н.М. Ярмиш, О.Н. Ярмиша, Яценка А.М. та інших вчених.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до: пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24.03.2021 № 119/2021; основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2020–2025 рр., теми наукового дослідження кафедри кримінального права та криминології Дніпровського державного університету внутрішніх справ «Кримінально-правове та криминологічне забезпечення протидії злочинності» (реєстраційний номер 0123U105015); тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022–2026 роки, затвердженої наказом МОН України від 03.02.2022 № 109.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (протокол від 30 листопада 2022 року № 3).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є комплексне дослідження питань кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 121 КК України, та внесення на його основі пропозицій щодо удосконалення закону про кримінальну відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

– розглянутий генезис кримінально-правових норм щодо відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин;

– проаналізоване кримінальне законодавство зарубіжних країн щодо кримінально-правової заборони умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин;

– визначений об'єкт умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин;

– охарактеризована об'єктивна сторона умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин;

– визначені ознаки суб'єкта умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин;

– досліджено суб'єктивну сторону умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин;

– надано кримінально-правову характеристику обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин;

– проаналізовано критерії встановлення покарання за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин;

– розроблені пропозиції щодо удосконалення конструкції ст. 121 КК України та практики її застосування.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері кримінально-правової охорони здоров'я особи.

Предмет дослідження – кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у роботі використані такі методи: *діалектичний метод наукового пізнання* – при аналізі законодавства та практики його застосування щодо кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин (підрозділи 2.1-2.7); *історико-правовий* – при дослідженні генезису норми про кримінальну відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин (підрозділ 1.1); *порівняльно-правовий* – під час вивчення досвіду зарубіжних держав щодо кримінально-правового забезпечення охорони суспільних відносин, на які посягає кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 121 КК України (підрозділ 1.2); *системно-структурний* – під час проведення комплексного дослідження проблем кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 121 КК України (підрозділи 2.1-3.2); *формально-догматичного аналізу* – при здійсненні доктринального тлумачення окремих положень ч. 2 ст. 121 КК України (підрозділи 2.1-3.2); *статистичний та соціологічний* – при анкетуванні практичних працівників Національної поліції, узагальненні практики застосування ст. ч. 2 ст. 121 КК України (підрозділи 2.1-2.7, 3.2); *правового моделювання* – при удосконаленні ст. 121 КК України (підрозділи 2.1-3.2).

Емпіричну базу дослідження склали: статистичні дані МВС України, Національної поліції України, Генеральної Прокуратури України за 2020-2025 рр., результати анкетування 124 працівників правоохоронних органів з питань предмета дослідження, дані вибіркового вивчення матеріалів 157 кримінальних проваджень за ст. 121 КК України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація

є одним із перших комплексних монографічних досліджень, у якому розглянуто питання кримінальної відповідальності за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин. Зокрема:

вперше:

– виділені етапи криміналізації умисного тяжкого тілесного ушкодження за обтяжуючих обставин: I етап – відсутність у кримінальному законодавстві, чинному на території України, окремої кримінально-правової норми за умисне тяжке тілесне ушкодження (до 1903 р.); II етап – криміналізація умисного тяжкого тілесного ушкодження з виділенням обтяжуючих це діяння обставин у різних кримінально-правових нормах (1903-1922 р.); III етап – криміналізація умисного тяжкого тілесного ушкодження з обтяжуючими обставинами у одній кримінально-правовій нормі (1922 р. – теперішній час);

– запропоновано включити до обтяжуючих умисне тяжке тілесне ушкодження обставин його спричинення з мотивів соціальної нетерпимості;

– запропоновані розробка та впровадження у кримінальне законодавство України уніфікованої системи обтяжуючих обставин для умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи;

удосконалено:

– обґрунтування доцільності закріплення у відповідній кримінально-правовій нормі такого виду тяжкого тілесного ушкодження як втрата людиною репродуктивної функції замість каліцтва статевих органів;

– аргументацію щодо недоцільності розмежування непоправного знівечення обличчя та інших частин тіла людини при визначенні видів тяжкого тілесного ушкодження, оскільки обличчя є частиною тіла людини;

дістали подальшого розвитку:

– уніфікація термінології у сфері охорони життя та здоров'я особи і використання у кримінальному законодавстві єдиного терміну, який характеризує особливі фізичні, психологічні чи моральні страждання – особлива жорстокість;

– пропозиція виділення у ст. 121 КК України не тільки обтяжуючих, а й особливо обтяжуючих обставин, зокрема, таких як вчинення умисного тяжкого тілесного ушкодження зі складною формою співучасті.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

– *правотворчості* – для удосконалення кримінального та іншого законодавства у сфері охорони життя та здоров'я особи;

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у частині запобігання кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я особи;

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Актуальні проблеми кримінального законодавства», «Кримінально-правова кваліфікація» та відповідних їм спецкурсів;

– *науково-дослідній роботі* – при дослідженні питань ефективності кримінально-правових засобів запобігання кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я особи, розробці напрямів удосконалення чинного

кримінального законодавства у цій сфері.

Апробація результатів дисертації. Положення дисертації, що становлять наукову новизну, та висновки практичного характеру апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: VIII Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.); Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 березня 2025 р.)

Публікації. За темою дисертації опубліковано п'ять одноособових праць: три статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; дві тези доповідей.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

1. Журко Д.О. Вплив обтяжуючих обставин на ступінь тяжкості умисного тяжкого тілесного ушкодження у загальній та спеціальних нормах. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 4. С. 212-218.

2. Журко Д.О. Кримінальна відповідальність за тяжку шкоду здоров'ю за проектом Кримінального кодексу України. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 2 (14). С. 67-71.

3. Журко Д.О. Покарання за кваліфіковані види умисного тяжкого тілесного ушкодження. *Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України*. 2025. Випуск 18. С. 75-85.

4. Журко Д.О. Відмежування кваліфікованого умисного тяжкого тілесного ушкодження від порушення законів та звичаїв війни. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VIII Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Ч. I. 740 с. С. 576-578.

5. Журко Д.О. Спричинення смерті потерпілого як обтяжуюча ознака умисного тяжкого тілесного ушкодження. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 бер. 2025 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Ч. I. 820 с. С. 640-641.

Характеристика особистості здобувача. Журко Данііл Олександрович, 05.08.1997 року народження, громадянин України, освіта вища. У 2020 році закінчив Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ та здобув освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право». У 2022 році закінчив Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ та здобув освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти «магістр» за спеціальністю 081 «Право». З 2020 по 2024 роки працював слідчим ВП № 1 Покровського РУП ГУНП в Донецькій області. З 2024 року і до теперішнього часу працює заступником командира відділення 4-го взводу першого підрозділу територіального управління Служби судової охорони в Дніпропетровській області.

З 2022 року і дотепер – аспірант кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України. Освітньо-наукову програму підготовки на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» завершив у травні 2026 року.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно. У ній дотримані норми сучасної української мови, правильно вжиті наукові терміни. Кожний з розділів та підрозділів побудовані в логічній послідовності. Усе це забезпечує легкість і доступність сприйняття викладених у дисертації положень.

У результаті попередньої експертизи дисертації Журка Д.О. і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

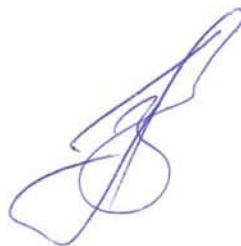
1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Журка Даніїла Олександровича за темою «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Журка Даніїла Олександровича на тему «Кримінальна відповідальність за умисне тяжке тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

3. Рекомендувати Журку Даніїлу Олександровичу звернутись до Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ із заявою щодо утворення разової спеціалізованої вченої ради.

**Головуючий засідання –
завідувач кафедри
кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник**

10.05.2026



Василь БЕРЕЗНЯК